

ร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม หรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม หรือองค์การเอกชนที่ต้องรายงาน
สถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ
หรือรัฐวิสาหกิจตามมาตรา 40*

Draft Ministerial Regulation Defines the Type of
Small and Medium Enterprises or Small and
Medium Enterprises or a Private Organization to
Report Statistics to the Government Sector or
State Enterprise under Section 40

สุมาลี วงษ์วิฑิต

Sumalee Wongwitit

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Email: jenpol@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือเพื่อทำการยกร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือองค์การเอกชน ที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปรับปรุงกฎหมายต่างๆ ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูล SMEs ระหว่างหน่วยงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และเอกชน/องค์การเอกชน 2) การจัดทำฐานข้อมูล SMEs แห่งชาติ ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการภายในระบบและผู้ที่อยู่ในระบบแต่ไม่ต้องรายงานข้อมูลสถิติ (3) การจัดให้มีระบบการจดทะเบียนผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับมาตรฐานอุตสาหกรรมสากลและมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย 4) การพัฒนาระบบรายงานผลประกอบการประจำปีแก่ SMEs หรือจดทะเบียนภายใต้กฎหมายอื่นๆ ซึ่งยังไม่มีการกำหนด ให้มีรายงานสถิติข้อมูล 5) การจัดทำมาตรการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการเข้ามาอยู่ในระบบ 6) การจัดทำมาตรฐานการสำรวจข้อมูลสถิติกลางร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ผลที่ได้จากการศึกษาปัญหาและพบข้อเสนอแนะดังกล่าว ทำให้สามารถจัดทำร่างกฎกระทรวงกำหนดตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ สสว. และไม่สร้างภาระต่อการดำเนินงาน มากเกินไปจนกลายเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของ SMEs

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543; รายงานสถิติข้อมูล; วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This research aims at drafting a Ministerial Regulation prescribing categories of small and medium enterprises or group of small and medium enterprises or private organization required by law to report the statistics data to government agencies, state organizations or state enterprises pursuant to section 40 of the Small and Medium Enterprises Promotion Act B.E. 2543 (2000). The research utilizes the qualitative method which includes a documentary analysis and an analysis of information derived from in-depth interview and focus group discussion from the person involved.

The study indicated that 1) To revise various laws to enable linkage of SMEs related-information among government agencies, state organizations, state enterprises and private organization; 2) To establish a national SMEs database to include both the entrepreneurs in formal sector and semi-formal sector; 3) To provide a system of business operation registration in pursuance International Standard Industrial Classification of All Economic Activities: ISIC and Thailand Standard Industrial Classification: TSTC; 4) To develop a system of annual reporting of the result of SMEs' business operation or registration under other laws which has not yet required a reporting of the statistics and data; 5) To provide a measure of encouraging formalization of the entrepreneurs and 6) To set a central standard for inter-organizational statistic data survey. At last, these findings and recommendations are beneficial to the drafting of Ministerial Regulation in virtue of section 40 of the Small and Medium Enterprises Promotion Act B.E. 2543 (2000) which is in accordance with legal power and duties of the Office of SMEs Promotion and does not engender such regulatory burden that it would become obstacle of competitiveness among SMEs.

Keywords: Small and Medium Enterprises Promotion Act B.E. 2543 (2000), reporting of the statistics and data, small and medium enterprises

บทนำ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ให้เป็นหน่วยงานรัฐปฏิบัติการที่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และคณะกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นวิสาหกิจที่มีความเหมาะสมมีความคล่องตัว ในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศ ซึ่งช่วยกระจายการกระจุกตัวของโรงงานกิจการวิสาหกิจในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน (Aejsean, 2006)

ภารกิจหลักของ สสว. คือการดำเนินการเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเฉพาะการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการฯ ในการกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม SMEs (มาตรา 16) จึงจำเป็นที่ สสว. จะต้องมีข้อมูลสถิติที่ครอบคลุมทั้งในรายสาขาและทุกขนาดขององค์กร SMEs และเพื่อใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในด้านอื่นๆ ประกอบกับมาตรา 41 กำหนดให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการฯ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทของ SMEs หรือกลุ่ม SMEs หรือองค์การเอกชน ที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจตามมาตรา 40 เพื่อประโยชน์ในการจัดทำสถิติข้อมูลเกี่ยวกับ SMEs ใดๆ ก็ดี จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการออกกฎกระทรวงดังกล่าว ซึ่งทำให้ สสว. เอง และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่ตามกฎหมายมาตรานี้ ไม่สามารถดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายได้อย่างครบถ้วน

การรายงานสถิติข้อมูล SMEs ยังมีปัญหาด้านศักยภาพการจัดเก็บและรวบรวมสถิติข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการ SMEs และมองว่าเป็นภาระของการบริหารจัดการขององค์กรปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลให้ข้อมูลด้าน SMEs ไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร และการนำข้อมูลสถิติไปใช้งานไม่ได้ผล (OECD, 2000) และ ประการสำคัญคือก่อให้เกิดภาระของการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ซึ่งผลการศึกษาของคณะกรรมการยุโรปได้ชี้ว่าวิสาหกิจขนาดเล็กได้รับผลกระทบจากภาระของกฎระเบียบในระดับที่สูงกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ (European Commission, 2007) โดยเฉลี่ยต้นทุนด้าน Regulatory burden ของวิสาหกิจขนาดกลาง จะสูงกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ ประมาณ 5 เท่า และสำหรับวิสาหกิจขนาดย่อม จะสูงกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ ประมาณ 10 เท่า ซึ่งจะทำให้ SMEs ที่เป็นกิจการรายเดียวหรือห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่มิได้เป็นนิติบุคคลหรือธุรกิจครอบครัวที่มีจดทะเบียนเป็นบริษัท จะไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เป็นการ ปิดกั้น SMEs ในการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรม ทั้งๆ ที่ SMEs เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ จึงมีข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดประเภทของ SMEs วิธีการในการจัดทำและรับรองสถิติข้อมูล และการตัดสิทธิของ SMEs ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 40 ในการขอรับการส่งเสริมตามกฎหมายนี้ โดยเฉพาะจะวางหลักเกณฑ์เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวมิได้สร้างให้เกิดภาระจากกฎระเบียบ มากเกินไปจนกลายเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของ

SMEs นอกจากมาตรา 17 วรรค 2 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนแล้ว ยังมีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับอื่นของไทยอีก ที่เป็นอุปสรรคต่อการที่ SMEs จะได้รับการส่งเสริม ซึ่งจะได้ศึกษาและวิเคราะห์ควบคู่กันไป (Sritamai, 2010)

การศึกษาในครั้งนี้พิจารณาจากร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภทของ SMEs หรือกลุ่ม SMEs หรือองค์การเอกชน ที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ตามมาตรา 40 ที่เหมาะสมครบถ้วน เพื่อให้ สสว. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบรรดา SMEs มีภาระน้อยที่สุดแต่ได้รับประโยชน์มากที่สุดนั้น ควรประกอบด้วยข้อบัญญัติด้านใดบ้าง และด้วยเหตุผลสนับสนุนข้อบัญญัติอย่างใด ทั้งนี้เพื่อให้ได้เป้าหมายของการได้ข้อมูลสถิติที่มีความสำคัญต่อ สสว. ในการนำไปใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริม SMEs

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ
2. เพื่อจัดทำร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือองค์การเอกชน ที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจตามมาตรา 40

การทบทวนวรรณกรรม

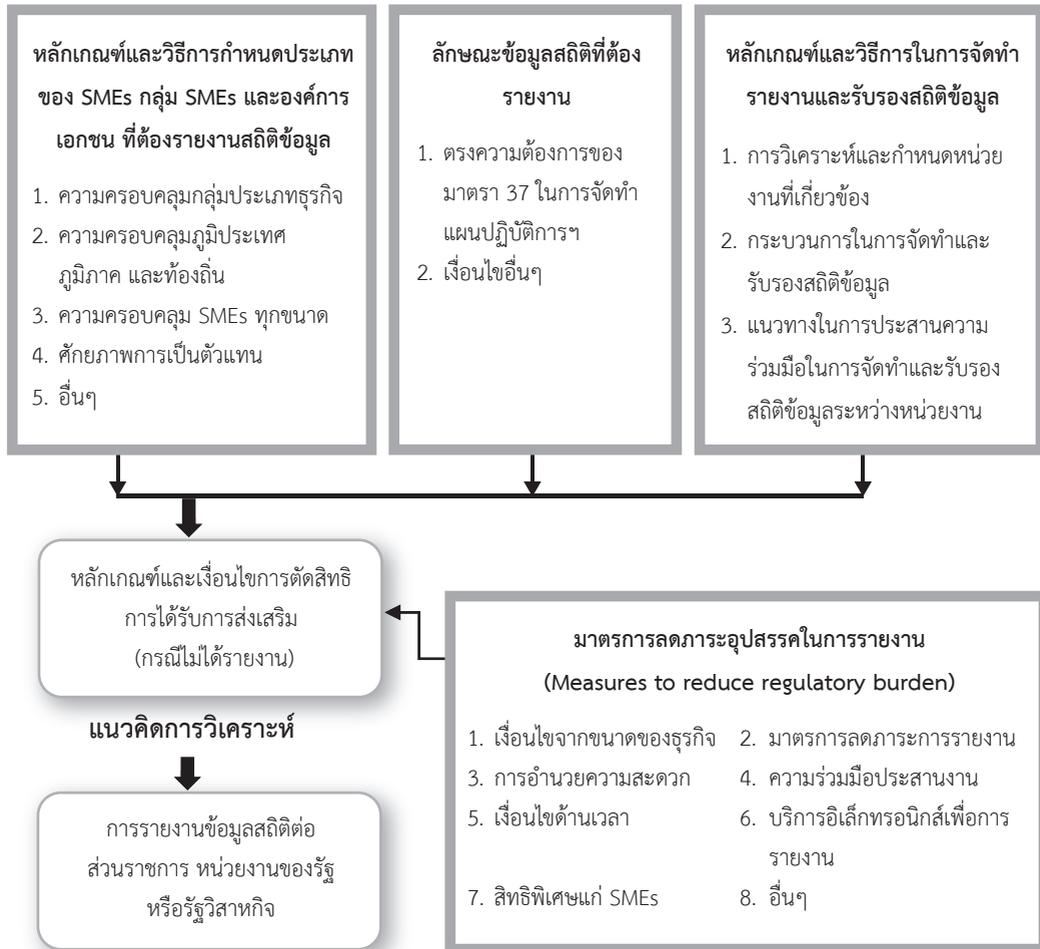
นโยบายในการส่งเสริมการลงทุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การลงทุน มีความหมายหลายประการ ซึ่งขึ้นอยู่กับความ มุ่งหมายและขอบเขตที่เกี่ยวข้อง โดยการลงทุน แบ่งออกเป็น การลงทุนทางบริ โภค การลงทุนทางธุรกิจ และการลงทุนทางการเงิน ในทางกฎหมาย ทั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์แห่งกฎหมายหรือความตกลงนั้นๆ การลงทุน อาจจะเป็นการลงทุนโดยเอกชน หรือโดยรัฐ ก็ได้ การลงทุนโดยเอกชนอาจเป็นการลงทุน โดยบุคคลภายในประเทศ ได้แก่ การที่เจ้าของทุน หรือผู้ลงทุนได้ลงทุนหรือประกอบธุรกิจในประเทศของตนเอง หรือการลงทุนจากต่างประเทศ อันได้แก่ การที่เจ้าของทุนหรือผู้ลงทุนอยู่ในประเทศหนึ่งได้เข้าไปลงทุนหรือประกอบธุรกิจในอีกประเทศหนึ่ง (Ministry of Internal Affairs and Communications & Ministry of Economy, 2012)

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา หรือ CED โดยให้คำนิยามของคำวิสาหกิจ (SMEs) คือ “วิสาหกิจหมายถึง กิจกรรมผลิตสินค้าบริการให้บริการ กิจกรรมค้าส่ง กิจกรรมค้าปลีกหรือกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา” และตามกฎหมายกำหนดขนาดธุรกิจไว้ว่า “วิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อม ได้แก่วิสาหกิจที่มีจำนวนการจ้างงาน มูลค่าทรัพย์สินถาวรหรือทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มาตรา 3) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ของไทยมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของ “ผู้สร้างสรรค์หรือบทบาทของผู้รับจ้างในกระบวนการผลิตของบริษัทขนาดใหญ่บทบาทที่ต่างกันอย่างนี้นำมาซึ่งการมีข้อจำกัดและกลยุทธ์ที่ต่างกันอย่างสำหรับธุรกิจในแต่ละประเภท (Pholphirul, 2013)

การบริหารงานในองค์กรธุรกิจรวมถึงการเร่งพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกันของประชาคมอาเซียนสืบเนื่องมาจากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์และด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความสำเร็จของธุรกิจโดยเน้นในด้านสถานภาพทางการตลาดคุณภาพของผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่รวมไปถึงความพึงพอใจของผู้บริโภค (Thanakorn, and Jiyajan, (2018)

จากการทบทวนวรรณกรรม ทำให้สามารถสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสารในลักษณะของการวิเคราะห์กฎหมาย (Legal analysis) ประกอบกับข้อมูลเอกสารด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันได้ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างรายงานการศึกษาดังนี้

ประชากรที่ศึกษากำหนดเป็น 4 กลุ่มคือ (1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สสว. (2) ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ (3) บุคลากรของหน่วยงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน (4) ผู้ประกอบการ SMEs และได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดโดยเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือองค์กรเอกชนที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจตามมาตรา 40 สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้คัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญจาก 13 หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับการสนทนากลุ่ม ได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจาก 6 ภูมิภาค ภูมิภาคละ 1 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาภาคละ 8 ถึง 17 คน คือ (1) กรุงเทพฯ และปริมณฑล (2) ภาคเหนือ (3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (4) ภาคกลาง/ภาคตะวันตก (5) ภาคตะวันออก และ (6) ภาคใต้

สำหรับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลได้จัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าว โดยกำหนดประเด็นต่อไปนี้คือ (1) หลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2) ลักษณะของสถิติข้อมูล SMEs ที่ต้องรายงานต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และการรับรองสถิติข้อมูล (3) หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการตัดสินใจการได้รับความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และสิทธิประโยชน์ กรณีไม่ได้รายงาน (4) มาตรการลดภาระอุปสรรคในการรายงาน และ (5) ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการพิจารณากำหนดประเภทของ SMEs หรือกลุ่ม SMEs หรือองค์กรเอกชน ที่ต้องรายงานข้อมูลสถิติ ภายหลังจากนั้น ยังได้จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 138 ราย ที่มีต่อร่างกฎกระทรวงที่ได้จัดทำขึ้นด้วย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนึงถึงความสอดคล้องระดับประเทศ (National level) และระดับระหว่างประเทศ (International level) ผลการศึกษาได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

ผลการวิจัย พบว่า หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดประเภทของ SMEs กลุ่ม SMEs หรือองค์กรเอกชน ที่ต้องรายงานข้อมูลสถิติ ผลการศึกษาพบปัญหาหลายประเด็น ได้แก่ ปัญหาจากการมีกฎหมายจำนวนมากที่เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงข้อมูล SMEs ระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชนต่างๆ ทำให้ไม่อาจบูรณาการข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งนอกจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 แล้ว ยังมีกฎหมายอื่นอีก 17 ฉบับ และฉบับที่สำคัญคือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อเปิดช่องให้หน่วยงานรัฐจัดทำสถิติข้อมูล SMEs อันเป็นการบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานรัฐทั้งหลายได้ แต่มาตรา 15 (6) กลับเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองก็มีอาจเปิดเผยได้ เพราะมีบทบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการบางอย่างก็ได้ หากคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน หรือการบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานอื่น

ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลกลาง SMEs แห่งชาติให้รวมอยู่ในฐานข้อมูลเดียวกัน ซึ่งหลายประเทศได้ดำเนินการแล้ว เช่น ระบบฐานข้อมูลความเสี่ยงสินเชื่อกลาง (Credit Risk Database - CRD) ของญี่ปุ่น และระบบฐานข้อมูล SMEs แห่งชาติ (National SME Database) ของมาเลเซีย ซึ่งทำให้ลดต้นทุนทางธุรกรรมทางการเงิน (Giannetti และ Jentzsch, 2013) และทำให้สามารถเข้าถึงได้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Giannetti และ Nicola, 2013)

ควรรียดหลักของ OECD กับ Eurostat ก็ยังแบ่งลักษณะข้อมูลสถิติโดยใช้เกณฑ์การจัดประเภทที่ต่างกัน แต่มีข้อสังเกตว่าประเทศญี่ปุ่น (โดย Small and Medium Enterprise Agency) มีการเก็บข้อมูลสถิติของ SMEs เป็น 2 แบบ คือการสำรวจพื้นฐานเกี่ยวกับ SMEs (Basic Survey on SMEs) และดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมแยกตามขนาดของวิสาหกิจ (METI, 2014)

การนำความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนของญี่ปุ่นยังมีระบบฐานข้อมูลความเสี่ยงสินเชื่อกลาง (Credit Risk Database - CRD) ด้วย ในขณะที่ประเทศไทยมีหลายหน่วยงานเก็บข้อมูลสถิติของ SMEs และไม่บูรณาการกัน เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สสว. และหน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมสรรพากร กระทรวงแรงงาน ฯลฯ และแต่ละแห่งก็กำหนดลักษณะของข้อมูลสถิติที่ SMEs ต้องรายงานไว้ต่างกัน (บทสัมภาษณ์, ผู้บริหาร สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ควรมีข้อกำหนดอันเป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการตัดสิทธิขอรับความช่วยเหลือหรือการส่งเสริม SMEs ไว้ ส่งเสริมความร่วมมือประสานงาน การอำนวยความสะดวก (บทสัมภาษณ์, บุคลากรของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ)

การจัดทำร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือองค์การเอกชนที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ตามมาตรา 40

ผลการศึกษาทำให้ได้ข้อกำหนดเป็นกฎหมายลำดับรองเรียกว่า “ร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือองค์การเอกชนที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ภายใต้หลักการว่าเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของมาตรา 41 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543(สรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึก, การอภิปรายกลุ่มย่อย) โดยมีสาระสำคัญคือ

1) การกำหนดคำนิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม องค์การเอกชน และส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและ ระบุหน้าที่และขอบเขตในการดำเนินงาน จะทำให้การบัญญัติกฎกระทรวงกำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือองค์การเอกชนที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ มีความชัดเจน

2) การกำหนดให้แบบรายงานและรายละเอียดสถิติข้อมูลเป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการส่งเสริมฯ กำหนด เพื่อความเป็นมาตรฐานเดียวกันของสถิติข้อมูล SMEs ของหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติและการดำเนินงานมีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน

3) การกำหนดประเภทของกิจการของ SMEs และขององค์การเอกชน ที่ต้องจัดทำรายงานสถิติข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและสะดวกในการบริหารจัดการ ที่จะต้องระบุในร่างกฎกระทรวงฯ

4) การกำหนดประเภทของ SMEs ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรายงานสถิติข้อมูล เพื่อเป็นมาตรการลดภาระของ SMEs โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ขนาดของวิสาหกิจ จำนวนพนักงาน ยอดขายหรือรายรับผลกำไร และทรัพย์สินขั้นต่ำเพื่อให้เกิดความชัดเจนประเภทของ SMEs โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มนี้และประโยชน์สาธารณะ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาทำให้สามารถทราบถึงข้อจำกัดของการจัดทำรายงานและสถิติข้อมูลของ SMEs ให้แก่ สสว. และทำให้สามารถมองเห็นเหตุผลและความจำเป็นในการจัดทำร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภทของ SMEs หรือกลุ่ม SMEs หรือองค์การเอกชน ที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ที่มีหน้าที่ตามแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการทุกประเภทและทุกระดับ ทั้งที่อยู่ในระบบ และอยู่นอกระบบ รวมถึงผู้วิสาหกิจรายย่อย ขนาดย่อม และขนาดกลาง ผลการศึกษาทำให้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. หลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ต้องรายงานสถิติข้อมูล ในทางกฎหมายได้กำหนดนิยามของ SMEs โดยใช้เกณฑ์ต่างกัน การเก็บข้อมูลสถิติของ SMEs จึงประสบปัญหาเนื่องจากหน่วยวัดหรือเกณฑ์มีความแตกต่างกัน ทำให้ยากในการเปรียบเทียบสถิติเกี่ยวกับ SMEs ด้วยเหตุนี้ จึงควรต้องพัฒนานิยามให้ตรงกันทุกหน่วยงาน นอกจากนั้น กฎหมายที่ให้อำนาจกำกับดูแลแก่หน่วยงานต่างๆ ในแต่ละเรื่องของวิสาหกิจ ก็ทำให้มีการกำหนดลักษณะของสถิติข้อมูลของ SMEs ไว้แตกต่างกัน และจึงเป็นการรับรองข้อมูลโดยแต่ละหน่วยงานนั้นๆ เท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงควรต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการรับรองข้อมูลจากหลายแหล่งให้รวมศูนย์กลางเป็นฐานข้อมูลเดียวและมีประโยชน์ต่อทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งกฎหมายของแต่ละหน่วยงานและของ สสว. เอง ก็ไม่ได้มีสภาพบังคับ SMEs ที่ไม่ได้ส่งรายงานสถิติข้อมูล และแม้ว่าบางหน่วยงานจะมีมาตรการกำหนดบทลงโทษหรือสร้างแรงจูงใจไว้บ้าง แต่ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องข้อกำหนดให้ตัดสิทธิขอรับการส่งเสริม SMEs จาก สสว.

อย่างไรก็ดี เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนแก่ SMEs 07 จึงเห็นว่าหากมีการใช้มาตรการเพิกถอนสิทธิประโยชน์ อันเป็นมาตรการเชิงการลงโทษหรือการบังคับ ก็จะทำให้ SMEs เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าหรือไม่ต้องการที่จะเข้ามาในระบบฐานข้อมูลได้ และเห็นว่าควรกำหนดเป็นมาตรการสร้างแรงจูงใจหรือชี้ชวนให้เห็นถึงประโยชน์ที่วิสาหกิจจะได้รับจากการรายงานสถิติข้อมูลมากกว่าที่จะใช้มาตรการเชิงลงโทษดังกล่าว แต่สิ่งที่สำคัญคือควรปรับปรุงกฎหมายทั้งหลายที่เป็นอุปสรรคต่อการรายงานสถิติข้อมูล ภายได้หลักการให้มีการเปิดเผยข้อมูลให้แก่หน่วยงานรัฐได้โดยไม่ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นใด และให้มีการเชื่อมโยงและบูรณาการกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของ SMEs ทั้งในเรื่องของหลักเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บ การประสาน เชื่อมโยงข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ และมีระบบบริหารจัดการเก็บข้อมูลสถิติอย่างบูรณาการ

2. รายงานและการรับรองสถิติข้อมูล ภาระการรายงาน SMEs และหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ต้องรับรายงานสถิติข้อมูลจาก SMEs เพื่อส่งต่อให้ สสว. ยังมีอุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎหมายของ สสว. จึงควรต้องใช้มาตรการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ จัดเก็บให้มาอยู่ในฐานข้อมูลเดียวกัน และรายงานผล ของข้อมูลสถิติที่มีการจัดเก็บไปให้กับผู้ประกอบการ ซึ่งจะช่วยให้ลดภาระการรายงานและการส่งรายงานให้แก่ทุกฝ่าย

ได้ และยังช่วยแก้ปัญหาการเข้าถึงสถิติข้อมูลของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ควรต้องจัดทำฐานข้อมูลกลาง SMEs แห่งชาติ ซึ่งเน้นเรื่องความร่วมมือในการกำหนดเลขประจำตัวนิติบุคคล และสถานประกอบการ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกหน่วยงาน และการเก็บข้อมูลสถิติเข้าไปในระบบฐานข้อมูลกลาง SMEs แห่งชาติอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับพิริยะ ผลพิรุฬห์ (Pholphirul, 2013) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเองจึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงความสำคัญในการจัดการองค์ความรู้ ต่างๆ ภายในองค์กรอันประกอบไปด้วย การจัดการข้อมูลข่าวสารการพัฒนาความรู้และทักษะและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่างๆ รวมไปถึงจนถึงทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากการผลิตคิดค้นหรือออกแบบขึ้นในองค์กรวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีนวัตกรรมใหม่ๆ ในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น และมีกระบวนการผลิตใหม่ๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการเก็บข้อมูลสถิติเข้าไปในระบบฐานข้อมูลเป็นต้น

3. เกณฑ์และเงื่อนไขการตัดสินใจ SMEs เพื่อค้นหาเกณฑ์ที่เหมาะสม กรณีที่ SMEs ไม่ได้รายงานสถิติข้อมูล ในการได้รับความสนับสนุนส่งเสริม และมาตรการลดภาระอุปสรรคในการรายงานทั้งนี้ ควรต้องจัดทำมาตรฐานการสำรวจข้อมูลสถิติกลาง (Standardized Survey) ร่วมกันระหว่างหน่วยงานและประการสำคัญคือควรต้องพัฒนาระบบการจดทะเบียน SMEs ให้สอดคล้องกับมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย และการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมสากลด้วย สอดคล้องกับ พิริยะ ผลพิรุฬห์ (Pholphirul, 2013) ที่ได้ระบุว่า วิสาหกิจใดจัดเป็นวิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อมนั้นจะอยู่ภายใต้การให้นิยามที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ บางประเทศใช้ทุนจดทะเบียน เงินลงทุน หรือยอดขาย เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน สำหรับประเทศไทยนั้นใช้จำนวนการจ้างงาน มูลค่าสินทรัพย์ถาวรหรือทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวงเป็นเกณฑ์ในการตัดสินและสามารถจำแนกวิสาหกิจขนาดกลางและวิสาหกิจขนาดย่อมตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543

การจัดทำร่างกฎกระทรวง พบว่า ในร่างฯ ดังกล่าวนี้นี้จะต้องประกอบไปด้วย 1) การกำหนดคำนิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม องค์กรเอกชน และส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ 2) การกำหนดให้แบบรายงาน และรายละเอียดสถิติข้อมูลเป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการส่งเสริมฯ กำหนด มีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน 3) การกำหนดประเภทของกิจการของ SMEs และขององค์กรเอกชน ที่ต้องจัดทำรายงานสถิติข้อมูล 4) การกำหนดประเภทของ SMEs ที่ได้รับการยกเว้น โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ

สรุปผล

ข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้พบว่า หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำรายงานและรับรองสถิติข้อมูล โดยข้อค้นพบในครั้งนี้ทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการ และประโยชน์ในเชิงนโยบาย ที่จะเป็นประโยชน์ให้ภาคราชการนำไปใช้ในการผลักดันเป็นนโยบายเพื่อนำมาใช้กำหนดในการบริหารจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือองค์การเอกชนที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ที่จะผลักดันนำไปสู่การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและส่งผลโดยตรงต่อผู้ประกอบการที่จะสร้างรายได้ สู้ความเข้มแข็งและก้าวหน้าในธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย

ควรมีการดำเนินการร่วมกันทั้งมาตรการเชิงกฎหมาย มาตรการเชิงการบริหารจัดการภาครัฐ และมาตรการจูงใจอื่นๆ มาประกอบ ได้แก่ 1) การปรับปรุงกฎหมายต่างๆ ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูล SMEs ระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การเอกชนต่างๆ 2) จัดทำฐานข้อมูล SMEs แห่งชาติ เป็นมาตรการที่ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงข้อมูลสถิติในกลุ่มผู้ประกอบการภายในระบบ และผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบแต่ไม่ต้องรายงานข้อมูลสถิติ 3) การพัฒนาระบบการจดทะเบียนผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับ ISIC และ TSIC 4) การพัฒนาระบบรายงานผลประกอบการประจำปีแก่วิสาหกิจที่จดทะเบียนพาณิชย์ หรือจดทะเบียนภายใต้กฎหมายอื่นๆ ซึ่งยังไม่มีกำหนดให้มีการรายงานสถิติข้อมูล เป็นการให้ความสำคัญกับข้อมูลสถิติจากผู้ประกอบการที่อยู่ในระบบแต่ไม่ต้องรายงานข้อมูลสถิติในปัจจุบันให้สามารถมีระบบการจดทะเบียน และการรายงานผลประกอบการประจำปี เพื่อให้มีข้อมูลสถิติที่จำเป็นซึ่งแยกออกตามประเภทธุรกิจที่มีความเหมาะสม 5) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการที่อยู่นอกระบบ ให้หันเข้ามาเป็นผู้ประกอบการภายในระบบมากยิ่งขึ้น และ 6) การสำรวจข้อมูลกลางร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาในหัวข้อวิจัยต่อไปนี้

- 1) การนำนโยบายและกฎหมายไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพของการรายงานสถิติข้อมูลของ SMEs
- 2) การสร้างตัวชี้วัดประสิทธิภาพของมาตรการทางกฎหมายที่เป็นบทบังคับและมาตรการจูงใจให้จัดทำรายงานสถิติข้อมูล SMEs
- 3) การเสนอร่างกฎหมายการจัดทำฐานข้อมูล SMEs แห่งชาติ

References

- Aejsean, I. (2006). The Great Mayhem, (1999). *Strategies to create SMEs SMEs Working Group on the Promotion of Investment Promotion Law, Board of Investment of Thailand, Final Report*. Bangkok: Office.
- European Commission.(2007). *Models to reduce the disproportionate regulatory burden on SMEs*. Brussels, Belgium: European Commission.
- Japan Small Business Research Institute. (2012). *White Paper on Small and Medium Enterprises in Japan*. Tokyo: Japan Small Business Research Institute.
- METI. (2014). *Statistics at METI*. Tokyo: Ministry of Economy, Trade, and Industry.
- Ministry of Internal Affairs and Communications & Ministry of Economy. (2012). *Economic Census for Business Activity*.Tokyo: Ministry of Internal Affairs and Communications & Ministry of Economy, Trade and Industry.
- OECD. (2000). *Small Businesses, Job Creation and Growth: Facts, Obstacles and Best Practices*. Paris:Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Piriya,V. (2012). The Role of Thai Small and Medium Enterprises in the Creative Economy, *Journal of Economics*, 7(1), 205-250.
- Small and Medium Enterprise Agency. (2013). *Japan's Policy on Small and Medium Enterprises (SMEs) and Micro Enterprises*. 2013: Small and Medium Enterprise Agency.
- Srilamai, T. (2010) Barriers to the Thai Investment Law for Promoting Small and Medium Enterprises. *Journal Naresuan University*, 3(1).
- Thanakorn, K. and Jiyajan. C. (2018). *The Role of Innovation to the Success of Small and Medium-Sized Home Furniture & Decoration Business, Journal of Peace and Development*, 2(2), 606-618.
- Pholphirul, P. (2013). Creative Economy and Development Issues in Thailand. *NIDA Economic Review*, 7(1), 1-69.